

Son Yönetmelikler Hakkında Bilgi Notu

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından geçtiğimiz Mayıs ayında 'İşyerlerinde İşveren veya İşveren Vekili Tarafından Yürütülecek İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerine İlişkin Yönetmelik' ile 'Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' isimlerinde iki yeni yönetmelik yayımladı. İşçi sağlığına önemli etkileri olacak olan bu düzenlemelerin başta işyeri hekimlerinin ve iş güvenliği uzmanlarının çalışma koşullarını yeniden tarif edecek yeni düzenlemelerle süreceği anlaşılmaktadır.

Söz konusu yönetmeliklerin içeriğine ilişkin değerlendirmeden önce hazırlanış sürecine ilişkin bir konuyu ifade etmek gerekli. Daha önce gerek 6331 sayılı yasanın bütün aşamalarında gerekse de birçok defa değiştirilerek yayımlanan yönetmeliklerin her birinin hazırlanış süreçlerinde aralarında TTB'nin de olduğu tüm tarafların değerlendirmeleri sorulur, toplantılar yapılır, yazılı-sözlü görüşler toplanır ve sonunda düzenleme yapılırdı. Çalışan temsilcileri DİSK, KESK, TMMOB ve TTB olarak hazırlıklar yapar ve diğer tarafların temsilcilerinin de katılımıyla düzenlemeye ilişkin katkılarımızı vermeye çalışırdık. Her ne kadar sürecin sonunda çalışan temsilcilerinin katkılarının düzenlemelere nerdeyse hiç yansımadağı sonuçlarla karşılaşılıyor olsak da şimdi başka bir dönemde olduğumuz açıkça ortadadır. Artık eskiden uygulanan bu şekil şartı tümüyle ortadan kalkmıştır. Mevzuat metinleri tarafların tartışarak, dolayısıyla güçleri oranında etkilediği bir sürecin sonunda değil doğrudan Bakanlığın yayımlamasıyla kamuoyuna ilan edilmektedir.

Son yönetmeliğin yayımlanmasından önce TOBB Başkanının kongre konuşması, yönetmeliğin doğrudan bir işveren-devlet işbirliği ile üretildiğini gizlemeye gerek duyulmaması açısından önemlidir. Dolayısıyla Bakanlığın alana ilişkin bakış açısını oluşturan 'Çalışma yaşamının üçlü sacayağı' yaklaşımı artık ortadan kaldırılmış gözükmektedir.

Çalışanların İSG eğitimleri ile ilgili yönetmelikle, uzaktan eğitim düzenlenmiş ve eğitimlerin önemli bir bölümünün uzaktan verilmesine imkan sağlanmıştır. Uzun süredir işverenler, özellikle de 'Tehlike Sınıfları'nın düşürülmesi taleplerinde, işyerlerinde eğitimde geçen sürelerin maliyet hesaplarını yaparak bunun ne kadar masraflı bir sorun olduğunu ifade ediyorlardı. Böylelikle eğitimlerin iş saatleri dışında, dinlenme zamanlarında verilmesinin yolu açılıp, işin aksamaması sağlanarak, bu sorun da çözülmüştür!

10'un altında çalışan olan işverenler, az tehlikeli işyerlerinde işe giriş, periyodik muayene ve tetkikler hariç olmak üzere iş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimi tarafından sağlanan hizmetleri verebiliyorlardı. 50'nin altında çalışan olan az tehlikeli işyerlerinde yasanın ilgili maddelerinin uygulanması önce art arda birer yıl son olarak da 3 yıllığına, 2020 Temmuz'una ertelenmişti. Bu düzenlemeyle 50'nin altındaki çalışan olan az tehlikeli işyerlerinin işverenlerinin bir eğitim ve sınav sonrasında alacağı sertifikayla bu hizmeti vermeleri sağlanmaktadır. Buna göre işveren bu hizmetleri için çalışan başına her ay en az 10 dakika ayırmak zorundadır.

21 Mayıs tarihli yönetmelikten önce 906 bin işyerinin işvereni, 2 milyon 300 bin çalışana bu hizmeti verebiliyordu. Şimdi buna 10-49 arası çalışan işyerleri de dahil edilerek 100 bin işyerinin işvereni ve 1 milyon 900 bin çalışan daha bu kapsama alınmıştır. Toplam olarak 1 milyondan fazla işyerinde, 4 milyon 200 bin çalışana artık işçi sağlığı hizmetlerinin önemli bir kısmını işveren ya da işveren vekilleri tarafından verilecektir.

Düzenlemeyle çalışanların sağlık ve güvenliklerine yönelik korumanın sağlanması pek mümkün görünmemektedir. Bu çalışmaların nasıl denetleneceği, örneğin çalışan başına ayda 10 dakikanın ayrıldığına nasıl tespit edileceği gibi belirsizlikler çok fazla olduğu için yönetmeliğin sonuna bir ihtar ve ceza tablosu eklemeye gerek duyulmamıştır.

Bu mevzuat düzenlemesinin en önemli sonucu, çalışanlara yönelik işçi sağlığı ve iş güvenliği kapsamının geçmişte olduğu gibi teorik olarak sağlanmaya devam edeceği gerçeğidir. 2015'de dönemin Çalışma Bakanı, 'Kapsamdaki 680 bin işyerinin 470 bininde İSG personelinin görevlendirmesinin olmadığını' dolayısıyla gerçek kapsamın % 30, 2017 Haziran'ında ise

görevlendirilen İSG personeli sayılarına göre bu kapsamanın gerçekte yaklaşık % 50 olduğu gibi şimdi de bu düzenlemeyle ancak teorik bir kapsama sağlanmış bulunmaktadır.

Bütün bu mevzuat düzenlemelerinin işçi sağlığının sorunlarının ne kadar uzağında olduğunun, nasıl uygulanmayarak sadece sanal bir koruma sağladığının çarpıcı bir örneği Başkent'te yaşanmıştır. İnşaatı tamamlanmak üzere olan Bilkent Şehir Hastanesi'nde yaşanan iş kazalarıyla ilgili olarak CHP Ankara Milletvekili Murat Emir'in bilgi talebine önce iş kazalarının kayıtlarıyla ilgili sorumlu tek resmi kuruluş olan SGK'dan 'herhangi bir iş kazasına rastlanmadığı, maluliyet ve ölüm dosyası açılmadığı' yanıtı gelmiştir. Aynı soruya Sağlık Bakanlığı 'hastane inşaatında bugüne kadar 297 adet iş kazası ve tıbbi müdahale gerektiren olay meydana gelmiştir' yanıtını vermiştir. Bu durum memleketin başkentinin ortasında, 'prestij' projelerden olan ve asıl işverenin Devlet olduğu yaklaşık iki buçuk yıllık böyle büyük bir inşaat işinde bile gerçek işleyişin mevzuattan hiç etkilenmeden sürdüğünü göstermektedir. Zaten TOBB başkanı yönetmelik yayınlanmasından önce yaptığı konuşmasındaki 'İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatını Kaldırdık' sözleriyle bir kez daha malumun ilamını sağlamıştır.

Son mevzuat değişiklikleri ile artık İSG hizmetleri kamu çalışanları dışında tüm çalışanları kapsayacak biçimde düzenlenmiştir ama gerçekte işçi sağlığı faaliyetlerinin sadece kağıt üzerinde kalmasının mevzuatı oluşturulmuştur.

Ankara Tabip Odası

İşçi Sağlığı ve İşyeri Hekimliği Komisyonu